

VPLIV INDUSTRIJSKEGA OBRATA NA DNEVNO MIGRACIJO DELOVNE SILE

Ivo Piry*

V vsem povojnem obdobju zavzema industrializacija vodilno mesto med razvojnimi procesi v gospodarstvu Slovenije. Učinki razvoja industrije so mnogoštevilni, naj omenimo le najvažnejše kot so zaposlovanje velikega števila prebivalstva, visoka vrednost ustvarjenega družbenega proizvoda, ustvarjanje baze za razvoj drugih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti. Zaradi novosti, ki jih je prinesla industrija in možnosti, ki jih je odpirala, je pojav industrijskih obratov vedno pritegnil pozornost prebivalstva tako v njihovi neposredni bližini kot tudi v bolj oddaljenih krajih. Vpliv lokacije industrijskih obratov na širše območje lahko vrednotimo na področju gospodarstva, zaposlovanja itd. Opredelimo jo lahko s pomočjo proučevanja vplivnega območja posameznega industrijskega obrata ali industrijskega kraja na področju zaposlovanja delavcev. Na osnovi takšnih analiz lahko ugotovimo pomen industrije v okviru posamezne občine, regije, republike in tudi države. Lahko proučujemo vlogo posameznega industrijskega obrata, posamezne industrijske panoge ali industrije kot celote.

Najprej opredelimo izhodišče naloge, v kateri predočimo položaj industrije in njen pomen v dosedanem razvoju naselja, KS, občine itd. Izbor metodologije dela je odvisen od zastavljenega cilja, vendar je osnovni princip v večini primerov enak. Osnovo predstavlja pregled pisanih virov o industriji v kraju, ki ga proučujemo, ki nam pomaga osvetliti polo-

žaj in pomen industrije s širšega vidika. Da bi lahko zbrali potrebne podatke za naše delo, je potrebno pripraviti anketo za posamezen industrijski obrat, s katero skušamo izvedeti vse potrebne podatke o zaposlenih delavcih. Kakšne podatke zbiramo je predvsem odvisno od cilja raziskave, predvidenega obsega dela in razpoložljivih virov podatkov.

Glavni vir predstavljajo kartoteke kadrovske službe, ki zbira in hrani podatke o vseh zaposlenih. Za ugotavljanje vpliva industrije na široko okolico moramo poznati vsaj kraj stalnega bivanja vseh zaposlenih delavcev. V kolikor nas zanima spolna in starostna struktura dnevnih emigrantov in njihova poklicna struktura, socialno poreklo, moramo vprašalnik prilagoditi potrebam raziskave. Upoštevati moramo, da vse to daje raziskavi posebno vrednost, da pa zahteva obilico vestnega zbiranja podatkov po industrijskih organizacijah.

Pomemben podatek pri proučevanju dnevne migracije je tudi način prihoda na delo, ki nam lahko odkrije pomanjkljivosti v prometni infrastrukturi, kot tudi javnem prometu. Zato predlagamo, da v anketo vključite tudi to vprašanje. Pozornost je treba posvetiti tudi posebnim delavskim avtobusom in zabeležiti od kod prihajajo.

Zbrane podatke nato statistično obdelamo, razvrstimo zaposlene po kraju stalnega bivališča in pripišemo druge karakteristike. Tako obdelane podatke prenesemo na karto, ki predstavlja enega glavnih ciljev raziskave. V pisni obliki nato opišemo pristop k raziskavi, območje raziskave, vire podatkov, predvsem pa prostorsko opredelimo območje dnevne

*, Zavod SRS za družbeno planiranje, Gregorčičeva 25, Ljubljana.

migracije, deleže dnevnih migrantov po posameznih naseljih (od vsega zaposlenega prebivalstva v posameznem naselju), spolno in starostno strukturo migrantov, način prihoda na delo idr.

Osnovne napotke za izdelavo programa raziskovalne naloge in koristne podatke lahko najdemo v naslednji literaturi, ki je na voljo v knjižnici oddelka za geografijo, Filozofska fakulteta v Ljubljani, Aškerčeva 12.

Vrišer, I., Uvod v geografijo, Univerza v Ljubljani, Ljubljana 1982.

Klemenčič, V., Geografski problemi i metode

proučevanja svakodnevnog putovanja radne snage od mesta stanovanja na rad i obratno, Zbornik VI. kongresa geografov SFRJ v Ljubljani, 1961.

Štefc, T., Dnevne migracije v občini Škofja Loka, Loški razgledi XXIII., Škofja Loka 1976.

Zgonik, M., Dnevna migracija prebivalstva in ekonomsko - geografska diferenciacija Dravske doline, Zbornik razprav 1970, Maribor.

Feletar, D., Dnevne migracije u Koprivnicu, Geografski glasnik 39, Zagreb 1977.

MIGRACIJE NA ZAČASNO DELO V TUJINO

Anton Gosar*

Jugoslovanska družba, predvsem pa prebivalstvo Slovenije izkazuje v zadnjih nekaj letih izredno dinamiko selitvene mobilnosti. Dnevna migracija na delovna mesta v izvenagrarnih dejavnostih je v Jugoslaviji zajela že 15,8% vsega aktivnega prebivalstva, začasna zaposlitev v tujini pa je v skoraj tridesetletnem obdobju trajanja zajela preko deset odstotkov vsega prebivalstva države, oziroma več kot tretjino delavcev zaposlenih izven agrarnih dejavnosti. Danes ima Jugoslavija v tujini okrog sedemstotisoč svojih državljanov, od katerih jih desetiina odpade na slovensko nacionalnost. Največji delež začasno zaposlenih Slovencev v tujini pomenijo prebivalci obmejnih regij od koder jih v tujini dela približno ena četrtina. Poleg Severovzhodne Slovenije, ki oddaja v tujino največ delavcev na začasno in sezonsko delo v tujino, izstopajo s številom in deleži tudi neka-

tera območja klasične, že predvojne emigracije na tuje (subpanonska in kraška območja Slovenije). Oblikoval se je migracijski cikel prebivalstva, ki ga karakterizira predvsem mobilnost prebivalstva v sklopu odhajanja, permanentnega preseljevanja in vračanja z dela v tujini. Migracijski cikel predstavlja namreč socialno in prostorsko mobilnost izseljenca in obsega sklop človekovih dejavnosti med krajem stalnega bivanja, delovnim mestom v tujini in območjem povratka. Pri tem so zajeti številni prostorski premiki, ki so velikokrat povezani s socialno preseljivostjo migranta in njegove družine. To se odraža v dejavnostih kot so bivanje, delo, oskrbovanje, izobraževanje, raba prostega časa itd. ki bistveno prispevajo k preoblikovanju kraja in prostora odhoda oziroma eventualnega vračanja v matično domovino.

Dandanes težko ločimo procese v pokrajini, ki so izključno izraz začasnega zaposlovanja v tujino, od tistih, ki niso tudi rezultat družbenih

*. dr., Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze E. Kardelja, Aškerčeva 12, Ljubljana.